

--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. : 107784

141(GHE)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

સૂચનાઓ :

- 1) આ પ્રશ્નમાં કુલ 47 પ્રશ્નો છે.
- 2) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે અને વિકલ્પો આંતરિક છે.
- 3) જમણી બાજુ આપેલા અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- 4) પ્રશ્નમાં આપેલ સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.
- 5) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

- નીચેના 1 થી 10 પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો.
દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 1) કયા વૈજ્ઞાનિકના મતે ધ્યાન એટલે પસંદગીયુક્ત ઉદ્દીપકો પર માનસિક કેન્દ્રીકરણ કરવું ?
(A) સી. ટી. મોર્ગન (B) જેમ્સ ડ્રેવર
(C) એચ. ઈ. ગેરેટ (D) હેનિંગ
- 2) કોઈપણ પ્રકારના ઔપચારિક શિક્ષણ વગર જન્મજાત ક્રિયાઓને કેવું વર્તન કહેવાય છે ?
(A) શિક્ષિત વર્તન (B) અનુકરણાત્મક વર્તન
(C) સાહજિક વર્તન (D) ગેર વર્તન
- 3) વ્યક્તિગત તિન્નતાના આધારે બુદ્ધિની વ્યાખ્યા આપવાનો સૌ પ્રથમ પ્રયાસ કોણે કર્યો હતો ?
(A) એબિંગહોસ (B) ટર્મન
(C) બીને (D) જે. પી. દાસ
- 4) મનોશારીરિક વર્તનની માનસિક તત્પરતા એટલે શું ?
(A) પ્રક્રિયા (B) મનોવલણ
(C) પ્રતિક્રિયા (D) અપેક્ષા

- 5) તબીબી સંભાળને કયા પ્રકારનું સંસાધન કહી શકાય ?
 (A) ભૌતિક (B) વ્યક્તિગત
 (C) સામાજિક (D) ઉપલબ્ધ સંસાધન
- 6) હિમશિલાનું ઉદાહરણ કયા ખ્યાલ સાથે સંબંધિત છે ?
 (A) મનોજાતીય અવસ્થા (B) સ્વપ્નાવસ્થા
 (C) ચેતન-અચેતન મન (D) બચાવ પ્રયુક્તિ
- 7) મનોવિશ્લેષણાત્મક અભિગમ સાથે કોનું નામ જોડાયેલું છે ?
 (A) રોજર્સ (B) ફ્રોઇડ
 (C) ટર્મન (D) એલિસ
- 8) ઓઝોનનું પડ પાતળું થવાને કારણે કયા રોગોનું પ્રમાણ વધી રહ્યું છે ?
 (A) ચામડીના કેન્સરનું (B) લોહીના કેન્સરનું
 (C) અસ્થમા (D) લોહીનું ઊંચું દબાણ
- 9) ઈચ્છિત પ્રવૃત્તિને પ્રબળ કરે તેને શું કહેવાય ?
 (A) પ્રબલન (B) પ્રેરણા
 (C) વસ્તુ (D) ગ્રાહક
- 10) સંસ્કૃતિમાં નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ કરી શકાય ?
 (A) સામાજિક નિયમો (B) સામાજિક ધોરણો
 (C) સામાજિક મૂલ્યો (D) A, B અને C

વિભાગ - B

■ નીચેના 11 થી 20 પ્રશ્નોના ઉત્તર 1 વાક્યમાં લખો. દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ છે.

[10]

- 11) 'કડવો સ્વાદ' જીભના કયા ભાગથી પારખી શકાય છે ?
 12) કારક અભિસંધાનનો ખ્યાલ કોણે આપેલો છે ?
 13) પ્રતિભા સંપન્ન બાળકનો બુદ્ધિ અંક કેટલો હોય છે ?
 14) રિચાર્ડ લેઝારસે મૂલ્યાંકનને કયા બે તબક્કાઓમાં વર્ગીકૃત કર્યું છે ?
 15) સામાજિક ભયને અન્ય કયા નામથી ઓળખવામાં આવે છે ?
 16) 'વર્તનવાદ'ના પ્રણેતાનું નામ લખો.
 17) સલાહ પ્રક્રિયાનું પ્રથમ સોપાન કયું છે ?
 18) ઘોંઘાટ એટલે શું ?

19) સંસ્થાના લક્ષણો જણાવો.

20) બિન શાબ્દિક સંકેતોને પારખવામાં કોણ વધુ કુશળ જોવા મળે છે ?

વિભાગ - C

■ નીચેના 21 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્ત ઉત્તર આપો. દરેક પ્રશ્નના 2 ગુણ છે. [22]

21) સંવેદનના પ્રકારોના નામ લખો.

22) શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપો.

23) વિધાયક પ્રબલન એટલે શું ?

24) બુદ્ધિઆંકનું સૂત્ર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

25) સમૂહ માધ્યમ એટલે શું ?

અથવા

સમૂહ માધ્યમના નામ જણાવો.

26) મનોભારના ઉદ્ગમસ્થાનો જણાવો.

27) હતાશાની વ્યાખ્યા આપો.

અથવા

WHO એ આપેલ માનસિક સ્વાસ્થ્યની વ્યાખ્યા આપો.

28) અહમ્ એટલે શું ?

અથવા

આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે માનસિક રોગોના વર્ગીકરણ સાથે સંકળાયેલી સંસ્થાઓના નામ જણાવો.

29) સલાહની કોઈ એક વ્યાખ્યા આપો.

30) ભીડ એટલે શું ?

31) એરિસ્ટોટલના મતે સુખ અને સુખાકારી એટલે શું ?

વિભાગ - D

■ નીચના 32 થી 42 સુધીના પ્રશ્નોના ઉત્તર મુદ્દાસર આપો. દરેક પ્રશ્નના 3 ગુણ છે. [33]

32) સંવેદનનો અર્થ આપી તેની સમજૂતી આપો.

33) થોર્નડાઈકનો પ્રયોગ સમજાવો.

34) પ્રતિભા સંપન્નને ઓળખવાની પ્રક્રિયા સમજાવો.

અથવા

પ્રતિભા સંપન્નતાનાં લક્ષણો જણાવો.

35) “મનોવલણો જન્મજાત નથી સંપાદિત છે.” – સમજાવો.

36) ટૂંકનોંધ લખો : અનિવાર્ય ક્રિયા દબાણ

અથવા

આત્મરત વિકૃતિ

37) મનોપચાર અને સલાહ વચ્ચેના ત્રણ તફાવતો લખો.

38) ટૂંકનોંધ લખો : ‘ત્રીન હાઉસ અસર’

39) વ્યવસ્થાપકની ભૂમિકાઓની સમજૂતી આપો.

અથવા

લેખિત કસોટીઓની સમજૂતી આપો.

40) સરળ સંરચનાની સમજૂતી આપો.

41) લગ્નના ફાયદાઓ વર્ણવો

42) વિધાયક મનોવિજ્ઞાનનાં ધ્યેયો વર્ણવો.

વિભાગ - E

■ નીચે આપેલા 43 થી 47 પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર લખો. દરેક પ્રશ્નના 5 ગુણ છે.

[25]

43) ધ્યાનના વ્યક્તિલક્ષી નિર્ધારકો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

અથવા

પ્રત્યક્ષીકરણમાં સંગઠનના નિયમો સમજાવો.

44) કોહલરે ચિમ્પાન્ઝી પર કરેલ ખોખાવાળો પ્રયોગ વર્ણવો.

45) ગાર્ડનરનો બહુવિધ બુદ્ધિનો સિદ્ધાંત સમજાવો. (કોઈપણ પાંચ)

46) યોગના આઠ અંગોના નામ આપીને ‘યમ’ અને ‘નિયમ’ વિશે વિસ્તૃત સમજ આપો.

47) માનવ - પર્યાવરણના સંબંધના પાંચ પાસાઓને સમજાવો.

અથવા

માનવ વર્તનની પર્યાવરણ પરની અસરો વર્ણવો.

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No.:

141(H)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचनाएँ :

- 1) इस प्रश्नपत्र में कुल 47 प्रश्न हैं।
- 2) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। विकल्प आंतरिक हैं।
- 3) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।
- 4) प्रश्नपत्र के साथ दी गई सूचना के अनुसार ही उत्तर लिखिए।
- 5) नए विभाग के प्रश्नों के उत्तर नए पन्ने पर लिखिए।

विभाग - A

■ निम्नलिखित 1 से 10 प्रश्नों के विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर दीजिए।
प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 1) कौन-से मनोवैज्ञानिक के अनुसार ध्यान यानि पसंदगीयुक्त उद्दीपकों पर मानसिक केन्द्रीकरण करना है?
(A) सी. टी. मॉर्गन (B) जेम्स ड्रेवर
(C) एच. ई. गेरेट (D) हेनिंग
- 2) किसी भी औपचारिक शिक्षा के बिना जन्मजात क्रियाओं का व्यवहार क्या कहलाता है?
(A) शिक्षित व्यवहार (B) अनुकरणात्मक व्यवहार
(C) साहसिक व्यवहार (D) दुर्व्यवहार
- 3) व्यक्तिगत भिन्नता के आधार पर बुद्धि की व्याख्या का प्रथम प्रयास किसने किया?
(A) एबिंगहोस (B) टर्मन
(C) बीने (D) जे. पी. दास

- 4) मनोशारीरिक व्यवहार की मानसिक तत्परता अर्थात् क्या?
- (A) प्रक्रिया (B) मनोभाव
(C) प्रतिक्रिया (D) अपेक्षा
- 5) चिकित्सात्मक देखभाल कौन-सा संसाधन है?
- (A) भौतिक (B) व्यक्तिगत
(C) सामाजिक (D) उपलब्ध संसाधन
- 6) हिमशिला का उदाहरण कौन-से ख्याल के साथ संबंधित है?
- (A) मनोजातीय अवस्था (B) स्वप्नावस्था
(C) चेतन-अचेतन मन (D) बचावयुक्ति
- 7) मनोविश्लेषणात्मक अभिगम के साथ किसका नाम जुड़ा हुआ है?
- (A) रोजर्स (B) फ्रॉइड
(C) टर्मन (D) एलिस
- 8) ओजोन की परत पतली होने की वजह से कौन-से रोग का प्रमाण बढ़ रहा है?
- (A) त्वचा (चमड़ी) का कैंसर
(B) खून का कैंसर
(C) अस्थमा
(D) खून का ऊँचा दबाव
- 9) इच्छित प्रवृत्ति को प्रबल करे, उसे क्या कहते हैं?
- (A) प्रबलन (B) प्रेरणा
(C) वस्तु (D) उपभोक्ता
- 10) संस्कृति में निम्न में से किसका समावेश कर सकते हैं?
- (A) सामाजिक नियम
(B) सामाजिक स्तर
(C) सामाजिक मूल्य
(D) A, B और C

विभाग - B

- निम्नलिखित 11 से 20 प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :

[10]

- 11) कडुआ स्वाद जीभ के किस भाग से परखा जाता है?
- 12) कारक अभिसंधान का विचार किसने दिया है?
- 13) प्रतिभा सम्पन्न बालकों का बुद्धिआंक (IQ) कितना होता है?
- 14) रिचर्ड लेजारस ने मूल्यांकन को किन दो सोपानों में प्रस्तुत किया है?
- 15) सामाजिक भय को अन्य कौन-से नाम से पहचाना जाता है?
- 16) व्यवहारवाद के प्रणेता का नाम लिखिए।
- 17) सलाह प्रक्रिया का प्रथम सोपान कौन-सा है?
- 18) 'शोर' का अर्थ क्या है?
- 19) संगठन के लक्षण बताइए।
- 20) अशाब्दिक संकेतों को परखने में कौन ज्यादा कुशल दिखाई देता है?

विभाग - C

- निम्नलिखित 21 से 31 प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :

[22]

- 21) संवेदन के प्रकारों के नाम लिखिए।
- 22) शिक्षण की व्याख्या दीजिए।
- 23) विधायक प्रबलन अर्थात् क्या?
- 24) बुद्धिआंक का सूत्र सोदाहरण समझाइए।

25) समूह माध्यम यानि क्या?

अथवा

समूह माध्यम के नाम बताइए।

26) मनोभार के उद्गम स्थान बताइए।

27) हताशा की व्याख्या लिखिए।

अथवा

विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) के द्वारा दी गई मानसिक स्वास्थ्य की व्याख्या दीजिए।

28) अहम् अर्थात् क्या?

अथवा

अंतरराष्ट्रीय क्षेत्र में मानसिक बीमारी के वर्गीकरण के साथ जुड़ी हुई संस्थाओं के नाम दीजिए।

29) सलाह की कोई एक परिभाषा दीजिए।

30) भीड़ का अर्थ क्या है?

31) एरिस्टोटल के मतानुसार सुख और सुखाकारी अर्थात् क्या है?

विभाग - D

■ निम्नलिखित 32 से 42 प्रश्नों के उत्तर मुद्दासर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :

[33]

32) संवेदन का अर्थ स्पष्ट करके समझाइए।

33) थोर्नडाइक के प्रयोग को समझाइए।

34) प्रतिभा सम्पन्न को पहचानने की प्रक्रिया समझाइए।

अथवा

प्रतिभा सम्पन्नता के लक्षण बताइए।

35) मनोभाव जन्मजात नहीं संपादित हैं — समझाइए।

36) संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए :

अनिवार्य क्रिया दबाव

अथवा

आत्मरति विकृति

37) मनोपचार और सलाह के बीच के तीन अन्तर लिखिए।

38) संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए :

ग्रीन हाऊस प्रभाव

39) व्यवस्थापक की भूमिकाओं को समझाइए।

अथवा

लिखित परीक्षण को समझाइए।

40) सरल संरचना को समझाइए।

41) विवाह के लाभ बताइए।

42) सकारात्मक मनोविज्ञान के ध्येय को लिखिए।

विभाग -E

- निम्नलिखित 43 से 47 प्रश्नों के सविस्तार उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :

[25]

43) ध्यान के व्यक्तिलक्षी निर्धारकों को सोदाहरण समझाइए।

अथवा

प्रत्यक्षीकरण के संगठन के नियमों को समझाइए।

- 44) कोहलर का चिम्पांजी का बॉक्सवाला प्रयोग समझाइए।
- 45) गार्डनर के बहुविध बुद्धि के सिद्धांत को समझाइए। (कोई भी पाँच)
- 46) योग के आठ अंगों के नाम देकर 'यम' और 'नियम' के बारे में विस्तृत रूप से समझाइए।
- 47) मानव-पर्यावरण के संबंध में पाँच पहलुओं को समझाइए।

अथवा

मानव व्यवहार का पर्यावरण पर असर लिखिए।

Seat No.:

--	--	--	--	--	--	--	--

Sl. No. :

141(E)

(March, 2019)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

Instructions :

- 1) This question paper contains 47 questions.
- 2) All questions are compulsory. There are internal options.
- 3) Figures to the right indicate full marks to the questions.
- 4) Answer the questions according to the instructions.
- 5) Start a new section on a new page.

SECTION - A

■ In the following 1 to 10 questions choose right option and answer the question. Each question carries 1 mark :

[10]

- 1) According to which Psychologist "Attention is mental concentration on a selected stimuli."
(A) C. T. Morgan (B) James Drever
(C) H. E. Garret (D) Henning
- 2) Which behaviour does not require any formal education and is by birth?
(A) Learned behaviour (B) Emulative behaviour
(C) Natural behaviour (D) Misbehaviour
- 3) Who was the first psychologist that tried to define intelligence on the basis of individual differences?
(A) Ebbinghaus (B) Terman
(C) Binet (D) J. P. Das

- 4) What is the psychophysical behaviour arising out of mental cognition called?
- (A) Process (B) Attitude
(C) Response (D) Expectation
- 5) Which type of tool is medical care?
- (A) Physical (B) Individual
(C) Social (D) Available tools
- 6) The example of iceberg is related to which concept?
- (A) Psychosexual stage
(B) Dream state
(C) Conscious-unconscious
(D) Defence mechanism
- 7) Whose name is associated with psycho-analytic approach?
- (A) Rogers (B) Freud
(C) Terman (D) Ellis
- 8) Which type of disease has increased due to the thinness of the ozone layer?
- (A) Skin cancer (B) Blood cancer
(C) Asthma (D) High blood-pressure
- 9) What provides force to the likely behaviour?
- (A) Reinforcement (B) Motivation
(C) Object (D) Customer
- 10) From the options below what can be included in the culture?
- (A) Social rules
(B) Social norms
(C) Social values
(D) A, B and C

SECTION - B

- Answer the following questions from 11 to 20 in one sentence each. Each question carries 1 mark :

[10]

- 11) In which part of the tongue we can experience bitter taste?
- 12) Who has given the concept of operant conditioning?
- 13) What is the IQ score of gifted children?
- 14) Into which two stages appraisal is classified by Richard Lazarus?
- 15) What is the other name of social phobia?
- 16) Write the name of the founder of behaviourism.
- 17) Which is the first step of counselling process?
- 18) What is 'noise'?
- 19) Write the characteristics of an organization.
- 20) Who is more expert in identifying non-verbal clues?

SECTION - C

- Answer the following questions from 21 to 31 in brief. Each question carries 2 marks :

[22]

- 21) Write the types of Sensation.
- 22) Define learning.
- 23) What is positive reinforcement?
- 24) Explain with example formula of IQ.

25) What is the meaning of mass-media?

OR

Give the names of mass-media.

26) State the sources of stress.

27) Define "Frustration".

OR

Define mental health according to WHO.

28) Give the concept of 'Ego'.

OR

Which international organizations are associated with the classification of mental disorder?

29) Give any one definition of counselling.

30) What is 'Crowding'?

31) According to Aristotle what is happiness and well-being?

SECTION - D

■ Answer the following questions from 32 to 42 to the point.

Each question carries 3 marks :

[33]

32) Give the meaning of sensation and explain it.

33) Explain Thorndike's experiment.

34) Give the explanation of identifying the gifted person.

OR

Give the characteristics of gifted children.

35) Explain : "Attitudes are not inborn but learned."

- 36) Write a short note on :
Compulsive disorder.

OR

“Autism”.

- 37) Write three differences between psychotherapy and counselling.

- 38) Write a short note on :
Green House Effect.

- 39) Explain – ‘Manager’s role’.

OR

Explain – ‘Written test’.

- 40) Explain – ‘Simple Structure’.

- 41) Explain the advantages of marriage.

- 42) Describe the goals of positive psychology.

SECTION - E

- Give detailed answers of the following questions from 43 to 47. Each question carries 5 marks :

[25]

- 43) Explain with examples the subjective determinants of attention.

OR

Explain the laws of perceptual organization.

- 44) Explain Kohler's experiment on Chimpanzee with boxes.
- 45) Explain Gardner's theory of multiple intelligence. (Any Five)
- 46) Name the Eight aspects of Yoga and explain 'Yam' and 'Niyam' in detail.
- 47) Describe Five aspects of Human environment interface.

OR

Describe the effect of human behaviour on environment.

